

А80

4418p

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

Ареф'єва Анна Юріївна

УДК 008 : 316.421 (477)

УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ:
ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Київ – 2017

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі дизайну та реклами Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор
Розова Тамара Вікторівна,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
професор кафедри філософії.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, професор
Причепій Євген Миколайович,
Інституту культурології НАМ
України, старший науковий
співробітник;

кандидат філософських наук
Чаус Андрій Денисович,
Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л. Шупика,
доцент кафедри філософії.

Захист відбудеться 26 червня 2017 року о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К.26.053.13 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 26 травня 2017 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Б.К. Матюшко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми дослідження. Стан осмислення проблемного поля культуротворчості, що пов'язується з глобалізацією та інтегративними процесами, є перманентним відлунням більш широких процесів, які можна зазначити як антропогенез культури, цивілізації в цілому. Проблематика культурогенезу стосується кожної національної культури, особливо культури української.

Втрата великих наративів, що підживлювали культуру протягом тоталітарного та посттоталітарного часів, свідчить про те, що здійснилася переоцінка цінностей, започаткована Ф.Ніцше. Адже ця переоцінка не виглядає так, як вона виглядала на межі XIX – XX століть. Трансформації образного потенціалу не є авангардними, сюрреалістичними, постмодерними. Поле культурних змін набуває тих антропних ознак, де виникає «пост-культура» термін (В.Бичкова). З цим терміном можна погоджуватися або не погоджуватися, але він адекватно характеризує драматичний процес втрати традиційних обривів духовності, дискурсів і текстів, що завжди доходять до глядача як певний імператив поведінки, діяльності та стану людини.

Формується новітня музика, новітнє образотворче мистецтво, театр тощо. Виникає багато стимулів трансформацій образних подій, які не можна визначити лише як синтетичні, інтегративні, бо наприкінці XX ст. вони набувають ознак глобальності. Ці явища потребують ґрунтовного вивчення. Необхідність дослідження глобалізації в культурі в цілому та в українській зокрема визначається тим, що за певною низкою наявних праць, які присвячені проблемам окремих практик культури, стоїть образ культури в цілому.

Особлива актуальність глобалізаційних процесів, що відбуваються в українській культурі, пов'язана з двома модусами досліджень: іманентним та загальнокультурним або мультикультурним. Мультикультуралізм, до якого залучається українська культура, має за свою антитезу іманентизм розвитку культурних практик. Тобто трансформації всіх зовнішніх спонук на рівні окремих видів мистецтв, їх синтез, зокрема таких, як оперне мистецтво, театральний синтез взагалі, можна інтерпретувати як сферу широкого виходу мистецтва в простір культури повсякдення. Це простір фестивалів, імпрез, галерейного синтезу в образотворчому мистецтві, виставково-бібліотечні комплекси, де відбувається певна реанімація функції книги як храму буття, що маргіналізується в просторі дигітальних технологій і потребує окремої виставкової діяльності.

Філософсько-антропологічні аспекти культуротворчості презентовані в творах М.Бердяєва, М.Гайдеггера, П.Рікера, К.Ясперса та ін. Проблема культурних трансформацій XX століття стала предметом дослідження у представників франкфуртської школи – Т.Адорно, В.Беньяміна, Ю.Габермаса, Г.Маркузе, Е.Фромма та ін.

Глобалізаційні виміри культури визначається надзвичайно по-різному. Так, у соціологічних дослідженнях домінують праці представників

французької школи: Д. Маргена, Ж.-Л. Мецжера, Ф.П'єра, орієнтовані на гіперкритику глобалізму. Постмодерністські ознаки культурних цінностей набули широкого висвітлення в дослідженнях З.Баумана, П.Бергера, Ж.Бодрійєра, Ф.Джеймісона, Т.Лукмана, М.Фуко та ін. Мультикультурний контекст досліджень глобалізації культури визначається в розвідках Д.Гелда, Д.Голдблатта, Е.МакГрю, Д.Перратона, С.Хантингтона та ін.

В українських та російських філософських дослідженнях проблема цілісності та трансформації культури була поставлена в дослідженнях В.Шинкарука, С.Кримського, М.Поповича, Ю.Легенького, В.Малахова, Б.Маркова, В.Розіна, Г.Тулчинського та ін.

Втім, малодослідженим залишається феномен культурного будівництва в контексті культурних практик сучасності.

Мета дослідження: визначити глобалізаційні тенденції розвитку культурних практик української культури як своєрідну модель універсалізації та локалізації культуротворчості в рамках діалогу культур.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

- проаналізувати історичні етапи філософських досліджень з проблеми глобалізації культури;

- визначити теоретико-методологічні засади дослідження глобалізаційних процесів культури в контексті універсалізації та локалізації культурних артефактів, жанрово-видових реалій культуротворчості;

- охарактеризувати спектр проблем культуротворчості в контексті української проблематики як відношення категорій: глобалізація – інтеграція, глобалізація – універсалізація, глобалізація – уніфікація, а також у рамках діалогу культур;

- визначити образні трансформації, що відбуваються в оперному мистецтві як реалії діалогу культур та охарактеризувати естрадне мистецтво в контексті мультисценічного синтезу мистецтв;

- визначити специфіку образних трансформацій сакрального мистецтва, а також простір новітньої сакралізації в рамках неформальних, позаконфесійних мистецьких синтез;

- охарактеризувати аматорський рівень інституалізації процесів української культури в контексті фестивальних рухів;

- провести філософсько-культурну та естетичну специфікацію мистецьких відносин в рамках арт-презентацій, галерейної діяльності, видовищного симбіозу просторових та часових мистецтв;

- реконструювати соціокультурну цілісність освітньої діяльності як мультикультурного синтезу в контексті виставково-бібліотечних презентацій.

Об'єкт дослідження – глобалізаційні та інтегративні процеси в сучасній культурі.

Предмет дослідження – розвиток культурних практик у сучасній Україні як фактор самоздійснення глобалізаційних тенденцій культуротворення.

Теоретико-методологічні засади дослідження. У дисертаційному дослідженні поряд із загальнонауковими (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення), використані кроскультурний та системний аналіз, що дають

можливість охарактеризувати творчість акторів української культури. Компаративний та полісистемний аналіз дозволили охарактеризувати сучасну проблематику взаємодії культур у рамках порівняння еквівалентних образних реалій культуротворчості. Продуктивними є також провідні філософські методи. Так, трансцендентальний метод дав можливість охарактеризувати проблематику глобалізації культури в контексті питання: як можливі здійснення процесів глобалізації та інтеграції культурних цінностей у сучасному мультикультурному просторі? Феноменологічний метод дозволяє визначити, як стають наявними (в яких контекстах культуротворення) можливості глобалізаційних тенденцій у межах діалогу культур та стильових взаємодій, як виявляються можливості глобалізації в окремій національній культурі. Діалектичний – проаналізувати єдність універсалістських та локалістських процесів культуротворення, їх взаємну детермінацію, образну характеристику взаємовплив культурних практик та перехід від універсального до локального, від інтеграції до дезінтеграції.

Використовуються також і традиційні методи аналізу культури: історико-культурний та реконструктивно-модельний, що сприяють розкриттю генези формотворення культурних артефактів у різних культурно-історичних контекстах і дозволяють виявити ту єдність, яка виникає в межах синтетичних утворень та диференціації сучасних видів мистецтв.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що в ньому вперше здійснене вивчення феномену глобалізації культурних явищ з позиції їх культуровимірного потенціалу як своєрідного фактору сучасних взаємодій культур та різних видів мистецтв. Наукова новизна отриманих результатів розкривається у наступних положеннях, що виносяться на захист:

Вперше:

- доведено, що глобалізація в контексті культури стає тотальним та універсальним механізмом інтеграції культурно-історичного потенціалу, що дає можливість визначити цілісність культуротворення в контексті культурних практик та видів мистецтв як інтегративне та інтерактивне поле взаємодії їх образного потенціалу. Глобалізація культури в певним чином є метафорою, яка свідчить про трансформації у сфері культури, що формуються як зовнішні впливи під тиском соціокультурних обставин цивілізаційного пресингу, технологічних інновацій. Втім, ці впливи корелюють з внутрішніми, іманентними процесами, що відбуваються в окремих видах мистецтв як своя унікальна відповідь на запити соціуму, творчої особистості. Цей контекст формується як активне поле мультикультурних та полікультурних процесів інтеграції образного потенціалу художньої комунікації;

- визначені процеси, що відбуваються в сценічному синтезі сучасних культур. Так, мультисценічні та полікультурні реалії взаємодії в просторі оперного мистецтва стають моделлю мультисценізму культури, що інтегрує в собі візуальний простір, пов'язаний з театральною драматургією, кіно та ін. Це дає можливість здійснення певних інсталяцій оперних синтез у формах рок-

опери, ленд-арту та ін. Оперні події часто презентується на природній сцені, в ландшафті, розігрується в урбанізованому середовищі сучасного міста;

- доведено, що сучасне неконфесійне сакральне мистецтво локалізується в межах широкої реальності, яка опанувала і видовишно усвідомила досвід синтетичних видів мистецтв. Внутрішня логіка, що є характерною для оперного синтезу мистецтв, стає моделюючим принципом в сучасному синтезі мистецтв в цілому. Візуальні образи і вокальний простір сучасних візуальних мистецтв мають засаду видовищності, свята як національних та метакультурних архетипів;

Уточнено:

- положення, що естрадне мистецтво стає одним із епіцентрів мультисценічного синтезу мистецтв. Глобальні интенції культуротворення в просторі естрадних синкрез (паб, корчма, клуб, м'юзік-хол, ревію, вар'єте, театр кабаре, театр мініатюр тощо) набувають свого гостро трансформативного виміру. Сцена естради буквально вибухає полісценізмом, мультисценізмом, перетворюється на планетарне видиво або, навпаки, стискується до камерного моносценізму, презентується лише просценіумом – вузькою смугою простору діалогу конферанс'є і глядача. Естрада є надзвичайно активним епіцентром культуротворчості, який, з одного боку, вкорінений у масову культуру, стає засобом маніпуляції і нівеляції смаків, а з іншого – більш активно адаптує сценічні реалії культури, ніж це робить опера. Опера завжди тяжіє до харизми, яку можна зазначити як вокально-сценічний синтез. Специфіку опери визначає вокал, а специфіку естради – діалог акторів-комунікантів. Естрада стає тим демократичним прошарком, який адаптує всі можливі інтеграційні впливи і водночас спирається на персональність, особистість, яка здійснює комунікативний акт взаємодії глядача і актора;

- твердження, що фестивалі імпрези і, взагалі, широкий рух виходу мистецтва в контекст культури повсякдення, що відбувається за допомогою арт-практик, стає найважливішим полігоном розмивання меж мистецтва і аматорської творчості як такої. Святкова стихія інколи перетворюється на своєрідну можливість експериментальних образних майданів. Саме такими стають фестивалі «Гоголь-фест» та інші театральні, музичні фестивалі, в яких можливість експериментування є необмеженою;

- положення, що художні галереї мають власні образні пріоритети, своїх художників, але це камерний світ, який свідчить про сучасний виставковий мейнстрим. Якщо фестиваль дає сферу певного змагання, а сценічний поміст стає місцем зміни акторів, які змагаються тут і зараз, то галерея не має такого завдання. Вона продукує свій імідж, образну конфігурацію світу, яка є маркером її існування;

Дістало подальший розвиток:

- твердження, що інституалізація художньої діяльності як фактор глобалізації культури є процесом, що несе в собі багатовекторний та багатовимірний вимір творчості. З одного боку, це тоталізація образних впливів, що відбувається як полікультурний, полісценічний, мультикультурний

синтез, з іншого – вплив національної культури, локалізація та персоналізація творчості як антитеза до уніфікаційних тенденцій культуротворчості;

- положення, що сценічний мультивекторний урбанізм перетворюється на комунікативну реальність, яку можна визначити як «сцену буття». Втім, сцена буття перетворюється на «ринок буття», а ринок буття набуває ознак того тотального урбанізму, який поширюється в межах віртуальних медіа-презентацій.

Теоретичне значення одержаних результатів дослідження презентує логіку образних трансформацій культурних практик, які здійснюються в межах міждисциплінарного синтезу в сучасній українській культурі. Основні положення дослідження дають можливість визначити корпус проблем глобалізації культури як видового, жанрового та стильового феномену.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що дане дослідження може бути використаним для трансформації гуманітарної освіти, зокрема для оновлення курсів з видовищних видів мистецтв, оперного, естрадного мистецтва, а також з проблем сакрального мистецтва. Особлива значущість дослідження полягає в тому, що мистецтво кінця ХХ – початку ХХ розглянуто як феномен культури повсякдення. Це стосується організації та проведення фестивалів імпрез, художніх галерей та освітянської, виставкової та бібліотечної діяльності.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є оригінальною роботою, висновки та положення наукової роботи отримані її авторкою самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на методичних семінарах і на засіданнях кафедри дизайну та реклами НПУ імені М.П. Драгоманова і оприлюднені на наступних наукових конференціях: II Міжнародний конгрес «Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст» (Полтава, 2013); VI Міжнародний форум «Простір гуманітарної комунікації» (Київ, 2014); VIII Міжнародний форум «Простір гуманітарної комунікації» (Київ, 2015); Міжнародна науково-практична конференція «Художній авангард: пошук нової мистецької парадигми» (Херсон, 2015); Всеукраїнська науково-практична конференція «Людина. Культура. Дизайн. Проблеми розвитку дизайну в сучасній українській культурі» (Київ, 2014); Всеукраїнська науково-практична конференція «Людина у просторі сучасної культури. Дизайн в контексті культурних практик сучасності: мода, реклама, шоу-бізнес, естрада, туристична діяльність» (Київ, 2015); Звітно-наукова конференція викладачів, аспірантів і докторантів НПУ імені М.П. Драгоманова «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (Київ, 2016).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження знайшли відображення у 14 наукових публікаціях, з них 1 стаття у закордонному періодичному виданні з філософських наук, 6 статей у фахових періодичних виданнях України з філософських наук, у тому числі 4 – у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз, 3 – у наукових виданнях України з мистецтвознавства, а також 4 – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Структура та обсяг дисертації зумовлені специфікою її предмета та логікою розкриття теми, а також поставленою метою і завданнями дослідження. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, що включають у себе вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 190 сторінок, з них 169 сторінок основного тексту. Список використаних джерел становить 21 сторінки і налічує 254 найменування, з них 6 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, формулюється мета й завдання дослідження, визначено об'єкт та предмет дослідження, розкривається наукова новизна його результатів, їх теоретичне і практичне значення. Наводяться дані про апробацію та публікації основних результатів дослідження.

У **першому розділі** – «Джерельна база та теоретико-методологічні засади дослідження» – наводиться історіографія проблеми та визначаються теоретико-методологічні засади дослідження.

Підрозділ 1.1. – «Філософсько-культурна історіографія проблеми» – присвячений аналізу основних етапів вивчення глобалізації культури у філософській літературі.

Контекст дослідження, визначений як глобалізація в культурі або культурна глобалізація, потребує багатовекторного підходу щодо осмислення як культури в цілому, так і всіх тих процесів, які пов'язані з визначенням її універсальності у глобалізаційному вимірі, який багато в чому ще є метафорою.

Семіологічний або лінгвістичний поворот кінця XIX – початку XX століть, переоцінка всіх цінностей, за Ф.Ніцше, поступилися місцем візуальному поворотові, коли замість дискурсу і тексту актуалізується проблема гешталту. Бум візуальності наприкінці XX століття не є поверховим, він свідчить про те, що довіра (окулоцентризм) до бачення стає одним із важливих принципів того тотального натуралізму, до якого приходить культура в цілому і різні види мистецтв зокрема. Візуальний поворот вписується у візуальну прагматику віртуальної реальності, її презентацію в світі в мас-медіа, а також широкий контекст натуралізації реальності в культурі, що має під собою так зване «оптичне несвідоме». Отже візуальний поворот, за Г.Дебором, дає можливість показати, що сучасне суспільство є «суспільством спектаклю». Соціальна теорія візуальності І.Поллок, Ф.Джеймісона та ін. презентує ті соціологічні концепції мистецтва й культури в цілому, що намагаються позбутися ієрархізму, дихотомічності протиставлення образу й реальності, визначити мистецтво і всю культуру як певний образ, гешталт.

Такі категорії, як «діалог культур», «діалогіка», що продукуються В.Біблером, походять від концепцій діалогу М.Бахтіна і полілогу Ю.Кристєвої. Діалогічність інтеракції є однією із важливих реалій європейської цивілізації, що є еквівалентним обміну культурних артефактів, товарів і обміну як європейської парадигми діалогу взагалі. Після семіологічних і

феноменологічних імплікацій у культурології, естетиці, історії мистецтва провідну роль відіграють теорії масової культури. Починаючи від критики масової культури теоретиками франкфуртської школи Т.Адорно і М.Горкгаймером і закінчуючи апологетами масової культури, такими, як М.Маклюен, Е.Тоффлер, у сучасній культурологічній рефлексії масова культура презентована як певна індустрія образних артефактів. У дослідженнях Д.Белла, Й.Масуда, Г.Клягеса визначаються комунікативні технології та інформаційні виміри комунікації, що стають важливими в 60 – 70 роки ХХ століття. Е.Тоффлер структурує розвиток цивілізації як певну зміну «хвиль». Праці Д.Гелда, Е.МакГрю, Д.Голдבלата, Д.Пєрратона присвячені аналізу екстенсивних, інтенсивних, динамічно-продукуючих реалій глобалізації. Французькі соціологи Д.Мартен Ж.-Л.Мецжер, Ф.П'єр проводять надзвичайно гострий критичний аналіз глобалізації як надкатегорії, що виглядає надзвичайно абстрактним і неструктурованим, поліморфним простором інтерпретації.

Українські дослідники більш детально визначають саме культурний простір глобалізації. До цього тяжіють В.Кізіма, О.Гомілко, Т.Лютий, Є.Андрос. У творах В.Малахова, Р.Шульги визначаються універсалістські аспекти глобалізації в етичному та естетичному вимірах.

У підрозділі 1.2. – «Глобалізаційні та інтегративні процеси в культурі як предмет філософсько-культурного аналізу» – визначаються методологічні детермінанти вивчення глобалізаційних та інтегративних процесів культури.

Фактор глобалізації стає свосвідним міфогенним простором для осмислення мультикультурних процесів, які відбуваються в сучасному просторі культуротворення. Поняття «глобалізація» виникає в інтерпретаціях культурних процесів у 1980 році і пов'язується з інформаційними технологіями та телекомунікаційним універсалізмом, який здійснює широкий пресинг на культуру і дає можливість розгорнути більш широкую інтеракцію.

Так, дуже швидко традиційні класичні театральні спектаклі або опери набувають сучасних інтерпретацій. Борис Годунов стає сучасним, якщо не рекетиром, то банкіром, а всі його страждання, навіть вокал, вписуються в сучасний контекст пострадянського простору з його ментальністю, візуальним антуражем. Наскільки це адекватне до культурних особливостей Сходу і Заходу? Це велика проблема, проте кліше ремейку стають типовими механізмами культурної «глобалізації». Те ж саме відбувається і з інтерпретацією класичного репертуару А.Чехова, коли герої п'єси «Три сестри» презентуються як три людини в сталінському концтаборі. Звичайно, це зближує тоталітаризм та образи ментальності сталінських концтаборів з європейською ментальністю, яка не знала нічого подібного, але таке наближення відбувається в доволі неадекватній формі.

Якщо за радянських часів культура як така була горизонтом пошуку духовності, то зараз сакральні горизонти розшуковуються або в язичницькому світі, або світі автентичної християнської релігії, а також у будь-яких різноманітних сурогатних релігіях, у модерністському просторі трансформації релігійного досвіду в культурі та мистецтві. Всі ці моделі працюють на правах

паритетних інтерпретативних систем, що існують як дискурси сучасної культури, сучасного мистецтва. Це призводить до мімікрії цінностей культури, свідомості митця та свідчить про те, що сам феномен глобалізації не можна визначити ані позитивно, ані негативно.

Другий розділ – «Видові та жанрові специфікації мистецтва України в контексті глобалізаційних процесів» – присвячений визначенню стильових та жанрово-видових специфікацій мистецтв України другої половини ХХ – початку ХХІ століть.

У підрозділі 2.1. – «Оперне мистецтво як феномен діалогу культур» – визначаються філософсько-культурні засади сценічного синтезу в оперному мистецтві.

Оперне мистецтво походить від гурту «Флорентійська камерата» (camera – італ. кімната), тобто тяжіє до образних обставин, що нагадують образ салонів. Це домівка, помешкання, і це саме та модель світу, яка спонукала до утворень різного типу камерат – дворянських гнізд, домашніх опер. Проте такий тип камерат, звичайно, розмивається, опера швидко виходить за межі італійського культурного простору, набуває мультикультурного, мультисценічного і мультивокального простору. На оперу впливає сакральне мистецтво, а опера в свою чергу впливає на сакральне мистецтво і адаптує літургіку та містеріальний синтез, який належать виконавству сакрального типу. Це одна із найближчих синтез опери. Можна також стверджувати, що музичність оперного простору, в якій вироблена пластика балетних екерснів, потім вже належить балету самому по собі, який зберігає пам'ять оперного гатунку і оперного стимулу, що ніколи не залишає балет.

Вокал, який проходить вишкіл оперного сценізму, втілюється в естрадному просторі. В цьому вимірі глобалізація, діалог культур виглядає вже не діалогом, а мультиверсумом, якщо не супермаркетом, де один гравець завдає правила гри, а решта грають так, ніби іншого світу не існує. Це свідчить про те, що опера вступає у взаємодію з жанрами культури хіп-хоп, естрадою.

Підрозділ 2.2. – «Естрадне мистецтво в контексті мультисценічного синтезу мистецтв» – присвячений аналізу естрадного мистецтва як сценічного синтезу.

В 1960-ті роки відбувається бум афроамериканської культури. Афроамериканський фольклор стає широким полем всесвітнього захоплення. Але це захоплення тривало певний час. Воно відразу модифікується в інші форми. Наступним кроком стає рок. Рок – це вже більш складна інституція, яка з одного боку, тяжіє до популярної музики, а з іншого – до сценізму, який має суто філософські мотиви та певні світоглядні орієнтири. Рок швидко розгалужується: глем-рок, хард-рок, рок, пов'язаний з психоделічною сценою, важкий рок. Це своєрідна конструкція, що визначає вокал як один з провідних і головних чинників. Вокал і ритм – це дві контрпозиції. Ритміка, створена вокальною групою, вокал на естраді стають контрпозиціями, які майже не змінюються в різних конфігураціях. Змінюються лише конфігурації поп-індустрії.

60-ті, 70-ті роки XX століття пройшли в естрадному просторі майже автентично через всі культури. Хіпі, панки, соул і афроамериканські мотиви музики 1960-х, 1970-х років у англійців. «Роллінг стоунз» сьогодні сприймаються як класика, що створила полісценізм європейського мультикультурного зразка. Але фолк-музика, етнічна музика в Україні мають своє глибоке коріння, що специфікуються вкрай своєрідно. Це автентичний гурт Ніни Матвієнко, урбанізований індивідуальний простір музикування, де людина-мультиоркестр Енвер Ізмайлов створює надзвичайно гострі композиції, це творчість Руслани Лижичко, що своєрідно поєднує фолк з роком, це багато інших угруповань, починаючи з «ВВ» і закінчуючи «Океаном Ельзи» та іншими ансамблями.

У підрозділі 2.3. – «Образи сакрального мистецтва в музиці та живописі» – визначаються особливості соціокультурної трансформації сакрального мистецтва у другій половині XX – початку XXI століть.

В культурі України відбувся певний поворот, який характеризується в 20-ті роки XX століття як пошук автентичного сакрального топосу національної культури, який, однак, ще не мав певних рис свого самоздійснення. Починаючи із виникнення Української автокефальної православної церкви, в Україні формується корпус сакральних творів, які орієнтовані на етнокультуру, на власні українські коріння мистецтва. Це, передусім, пов'язане з творчістю Кирила Стеценка, Олександра Кошиця, Миколи Леонтовича.

Сакралізація завжди корелює з десакралізацією (перехід з сакрального світу в інший, позбавлений абсолюту – секуляризація). Сакралізація як звернення до абсолютних витоків сутнього, до антропологічної межі, за С.Хоружим, трансцендентного, до абсолютно іншого, корелює з секуляризацією – відмовою від релігійної легітимації вищих цінностей культури. Мистецька реальність – це особливий вимір сакрального, певні сподівання митця, те, що він створює завдяки абсолюту. Це той теургізм, що виникає як відношення до Бога, що позначає певну жертвність як шлях творчості. Без цієї жертвності зрозуміти сенс сакралізації неможливо, але вона визначається досить по-різному. Це може бути жертвність, яка вписана в циркуляри центрального комітету партії (ЦК КПУ), або жертвність, що вписана в певний палімпсест протистояння «Я» і офіційного світу у неконформістів.

Третій розділ – «Інституалізація художньої діяльності як фактор глобалізації культури» – присвячений визначенню культурних практик культури в Україні другої половини XX – початку XXI століть.

Підрозділ 3.1. – «Фестивальні імпрези України як феномен культури повсякдення» – відображає образне поле мистецьких взаємодій театру, музики, естради.

Фестивальний рух не піддається однозначному тлумаченню з точки зору його різноманітної, поліфонічної і нескінченної стихії. Так, існують фестивалі різного типу: музичні, театральні, кінематографічні, спортивні та ін., фестивалі, пов'язані з хепінінгом, з входженням масової культури в реальність повсякдення. Повсякдення амбівалентне: з одного боку, це входження в

структуру класичних муз (театру, кінематографу), а з іншого – входження стихії вулиці в контекст видів мистецтв, тих реалій, які створюються фестивалієм рухом. Так, відомим є великий європейський музичний фестиваль «Wood Stock», який вперше відбувся у Вінниці у 2012 році. Головними такими заходами в культурі України залишаються «Music Fest» – традиційний фестиваль, який традиційно несе в собі могутню культурно-історичну місію реанімації тої музики, яку вже важко почути в сучасному естрадному просторі, пропаганду сучасного музичного мистецтва, а також фестиваль, який відбувається в стислий час, буквально за дві доби – «Два дні та дві ночі новітньої музики», що проходить в Одесі. Важливо зазначити, що розмаїття музичного життя свідчить про те, наскільки по-різному відбуваються імпрези, які визначають фестиваль як феномен буденності, феномен культури повсякдення.

У підрозділі 3.2. – «Художньо-виставкова діяльність у незалежній Україні» – проводиться аналіз соціокультурних особливостей презентації інформації в культурі України.

90-ті роки ХХ століття позначились тим, що у простір культури України, а також усіх країн СНД входить так званий «другий авангард». Це досить складна лінія образотворчого мистецтва, яка є вторинною по суті, адже продовжує ті інтенції, які були розпочаті в 1960-их роках після хрущовської «відлиги» в рамках так званого нонконформізму. В межах професійного осередку виникла специфічна культура опору, яка представила нові імена: Карло Звіринський, Опанас Заливаха, Микола Стороженко, Алла Горська, Галина Севрук та ін. Цей перелік можна продовжити, але в цьому разі зміст поняття «нонконформізм» буде розмиватися. У наш час виникає нова формула «постнонконформізм», тобто формується пост-культура, як взагалі всі реалії з префіксом «пост». Сучасний виставковий простір є періодичним, вибуховим, еkleктичним, непередбаченим, поділеним між галеристами, кураторами. Так, куратори склали певний клап художнього менеджменту, деякі з них вже є не просто куратори, але й заможні люди. Це дає можливість стверджувати, що виставковий простір, як і простір шоу-бізнесу, вже достатньо структурований. Швидка адаптація до постмодернізму, коли на заміну соцреалізму прийшли постмодерністської поетики, обернулася тим, що виникає новітній простір сучасної арт-реальності, але до неї широкий глядач не завжди готовий.

Підрозділ 3.3. – «Специфікація освітніх технологій та виставково-бібліотечної діяльності в умовах глобалізації культури» – присвячений характеристиці розвитку освітніх та комунікативних технологій на межі другого та третього тисячоліть.

Простір культури у його інституалізованих формах потребує перманентної специфікації. Такі інституції культури, як освіта, книжкова діяльність, пов'язані з широким комплексом, що визначається як виставково-бібліотечний світ презентації інформації, діяльність архівних установ, виставок книжкової індустрії, книжок, які зберігаються в бібліотеках та утворюють контекст культурних практик сучасності, генерують потенціал культури. Інституалізація культурних практик змінюється після 1991 року в бік

комерціалізації освіти. Також різко трансформується специфіка освіти. Набуває поширення рекламно-комерційний простір, де кожен ВНЗ, кожна освітня установа починає не лише рекламувати, але й проводити самостійну концепцію свого функціонування в рамках конкурентноздатності тих чи інших освітніх технологій. Проте такі глобалізаційні тенденції, як Болонський процес, а також потреба легітимації своєї діяльності у новітніх інститутів, що виникли після широких жестів демаркацій з набуттям незалежності країнами колишнього СРСР, потребують щонайменше визнання дипломів різних ступенів освіти. Це в свою чергу потребує консенсусу, узгодження, а водночас і визнання еквівалентності тих модулів, форматів технологій навчання, які існують в освітньому просторі. Важливо зазначити, що у просторі культури, який визначається як пострадянський, виникають перманентні конфігурації або субструктури культурного значення, які стають паліативами відтворення знищених системних зв'язків, що існували раніше.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження свідчить про те, що межі здійснення глобалізаційних процесів у контексті культури розширюються до тих горизонтів культуротворення, які можна визначити як планетарні. З іншого боку, вони звужуються до локальних етнокультурних ознак, які характеризують окремий топос, локус і вимір культурних артефактів.

1. Глобалізація є наскрізною проблемою культурного будівництва. Це особливий модус, характеристика культури, що пов'язана з універсальністю культуротворчості, зокрема з художнім універсалізмом. У багатьох дослідженнях презентується субстанціалістський підхід до культури. Визначною субстанцією стає Дух, а її носієм Великий Інший, що є традиційним підходом для європейського ареалу філософського мислення. Не менш актуальною є феноменологічна інтерпретація культури, що розуміється як реальність, у якій людині дається світ. Культура інтерпретується як суб'єктна цілісність продукуючої активності людини (єдність поведінки, діяльності, стану) та як об'єктна реальність інституцій щодо вправдження активності людини. Культура розглядається як соціальне виробництво образів, паттернів, гештальтів як факторів комунікації, що технологізуються, естетизуються та трансформуються в контексті антропологічного, семіологічного та візуального поворотів.

2. Екологія в широкому сенсі – це екологія культури, що спирається на визначення ойкумени людства як самодостатнього антропогенного універсуму, який не може бути гомогеним, адже завжди утворюється як гетерогенна цілісність. Культурна цілісність у вимірі мистецьких практик потребує адекватного визначення всіх компонентів не лише на підставі холізму, де домінує системна ознака (це призводить до гомогенізації культури), а також антихолізму, де домінує особливе, а система свідчить лише про узагальнення домінуючих інтенцій самоздійснення творчої особистості. Інтерпретативними концептами антропологічного виміру культурогенезу є гетерохронія

(можливість існування культурної цілісності у будь-якому часові) та гетеротопія (можливість існування артефактів культури в будь-якому просторі).

3. Глобалізаційні та інтегративні процеси культуротворчості корелюють. Інтеграція в широкому розумінні стає більш системним інтерпретативним механізмом оцінки бачення взаємодій в культурі, ніж глобалізація. Глобалізація – більш розмитий інтерпретативний процес, який переважно описується в межах геополітичних та економічних реалій. Глобалізація не є універсальним маркером культуротворення в кінця ХХ – початку ХХІ століть. Це в певним чином проекція політичних, геополітичних і економічних трансформацій, що відбуваються в просторі цивілізації, на культуру як таку. Проблема глобалізації в культурі визначається в межах екстенсивної та інтенсивної метрики культуротворчості. Якщо екстенсивна метрика характеризує виходи мистецтва в різні контексти, зокрема контексти культури повсякдення, то інтенсивна – іманентні процеси, які відбуваються як концентрація інформації, образності.

4. Видові та жанрові специфікації мистецтва в Україні в межах глобалізаційних процесів мають свої специфічні ознаки. В оперному мистецтві до них належить мультисценізм, орієнтований на визначення певної надцілісності сценічного простору, що презентує оперний синтез як персональну комунікативну реальність. Це діалог «Я» і «мета-Я», «Я» та «Іншого», «Я» і Абсолюту, який здійснюється в опері на правах синтезу мистецтв, що стає засадою діалогу культур. Опера від самого початку існувала як проєкт метакультурного зразка. Естрадне мистецтво більш поліфонічне, завжди утворюється як надзвичайно динамічний синтез. Починаючи від етнокультури і ландшафтних вимірів відкритих помостів, естрада характеризується синтезом, що поєднує в собі бурлеск, театральну мізансцену, ексцентрику, діалог, спів, хореографію та ін. Трансформації естрадного мистецтва в контексті мультисценічного простору в культурі повсякдення характеризують глобалізаційні процеси, які відбуваються в контексті шоу-бізнесу.

5. Образи сакрального мистецтва сучасності, які мають місце в музиці, живописі, є надзвичайно полярними та драматичними. Тема новітньої сакральності як надцінності культури визначає ціннісний модус культуротворчості в ХХ столітті і характеризується тим, що пошуки сакрального відбуваються як пошуки автентичного сакрального мелосу, як звернення до іконографії автентичного зразка в живописі, зокрема. Мистецька реальність – це особливий вимір сакрального, це певні сподівання митця, висвітленні ідеальним світлом мистецьких творів. Безвір'я, а також атеїзм спонукали до того, що художники не лише ставали іконоборцями (повставали проти «ікон» розвинутого соціалізму), але й богоборцями, розшукували глибинні цінності буття в релігійно-етнічному вимірі. Сакральне у мистецтві як мовні, комунікативні, вокальні модальності образу свідчить про пошуки власної ідентичності митця, що визначаються в колі відносин людини і Абсолюту.

6. Фестивальні імпрези пов'язані з подіями, що орієнтовані на музичну, театральну культуру, фестивалями етнокультурного гатунку, які дають

можливість широкого входження мистецтва в культуру повсякдення. Фестиваль завжди несе в собі дух змагання, дух грецької стихії *agon*, яка походить від олімпіад, можливостей позиціонування акторів видовища в просторі культури. Сучасний фестиваль орієнтується на індустрію розваг, ескалацію експресивної енергії, яка відтворюється в тих чи інших місцях, де збираються люди. Але важливо відзначити, що сама розважальність, видовищність, масовість культури фестивалю набуває своєрідного культивованого типу. Ця культивування є гостро маніфестованою, визначає жанр проведення тої чи іншої події: рок, фолк чи синтетичне культурно-історичне явище, як, наприклад, фестиваль, присвячений І.Франкові. Театральні фестивалі – це складна індустрія, пов'язана з тим, що з'єднуються трупи різних міст, глядачі знайомляться з поліфонічною виставою різних колективів. Інколи презентуються ті ж самі вистави, але в різному виконанні, що породжує змагальність образів.

7. Інституалізація художньої діяльності як фактор глобалізації культури має свої особливі виміри, які можна визначити як утворення середовища культури: вічного, повсякденного і тимчасового. У вічному середовищі відбувається реалізація сакральних, глибинних архівів культури як реальності, яка потребує своєї виставкової презентативності. Архів у широкому культурному розумінні і архів як текстовий феномен, що зберігається у бібліотеках та інших установах архівації цінностей культури, презентує джерела, які мають велику культурну цінність. Виставкове середовище орієнтоване на швидку інтеграцію в межах видовищних субструктур, скорочених темпів комунікації. Виставкова діяльність живе у мікроінтервалах художнього буття, презентується діяльністю галерей, що свідчить про симбіоз повсякденного та мобільного середовища комунікації.

8. З набуттям Україною незалежності різко змінюється специфіка освітніх технологій. У сфері освіти виникають дві тенденції: дезурбаністські системи, коли кожен ВНЗ виживає самотужки, орієнтований на бізнес-план, який він виробляє як суб'єкт освітньої діяльності, та урбанізаційні тенденції, пов'язані з Болонським процесом і загальною тенденцією уніфікації освіти. На складному перетині цих двох корелюючих тенденцій виникає багатоманітна проблематика виборювання ідентичності національної та європейської систем освіти. Маса інформації, що видається у вигляді різних системних блоків, будь-то книга, ТБ-інформація, призводить до того, що інформаційний простір переходить у простір мережевих, дигітальних, віртуальних технологій, книга усувається з ринку і стає не настільки актуальним носієм інформації, як це було раніше. В цілому інституалізація культури відбувається як поляризація, специфікація, інтеграція та глобалізація.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Арефьева А.Ю. Художественная жизнь в Украине конца XX – начала XX веков / Анна Юрьевна Арефьева // Сборник научных трудов

TRANSACTIONS № 1 (28). – Тбилиси : Телавский Государственный Университет им. Якоба Гогешашвили. – 2015. – С. 381 – 387.

2. Ареф'єва А.Ю. Образи сакрального мистецтва в музиці та живописі / Анна Юрїївна Ареф'єва // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. – К. : Міленіум, 2015. – № 2. – С. 130 – 135.

3. Ареф'єва А.Ю. Глобалізація культури як предмет філософського аналізу / Анна Юрїївна Ареф'єва // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. – К. : Гілея, 2016. – Вип. 107 (4). – С. 271 – 276.

4. Ареф'єва А.Ю. Специфікація освітнянських технологій та виставково-бібліотечної діяльності в умовах глобалізації культури / Анна Юрїївна Ареф'єва // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. – К. : Гілея, 2016. – Вип. 107 (5). – С. 215 – 218.

5. Ареф'єва А.Ю. Глобалізаційні процеси в культурі сучасності / Анна Юрїївна Ареф'єва // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. – К. : Гілея, 2017. – Вип. 116 (1). – С. 185 – 189.

6. Ареф'єва А.Ю. Культурно-історичні темпоральності глобалізації культури / Анна Юрїївна Ареф'єва // Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2016. – Випуск 10. – С. 13 – 16.

7. Ареф'єва А.Ю. Образи сакрального мистецтва в музиці України ХХ – ХХІ століть / Анна Юрїївна Ареф'єва // Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2016. – Випуск 11. – С. 15 – 19.

8. Ареф'єва А.Ю. Фестивальні імпрези мистецтва України як феномен культури повсякдення / Анна Юрїївна Ареф'єва // Міжнародний вісник: культурологія. Філологія, музикознавство. – М. : Міленіум, 2015. – Вип. 1 (4). – С. 138 – 142.

9. Ареф'єва А.Ю. Оперне мистецтво як феномен діалогу культур / Анна Юрїївна Ареф'єва // Аркадія. Мистецтвознавчий та культурологічний журнал. – Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2015. – № 1 (42). – С. 121 – 124.

10. Ареф'єва А.Ю. Естрадне мистецтво в контексті мультисценічного синтезу мистецтв / Анна Юрїївна Ареф'єва // Аркадія. Мистецтвознавчий та культурологічний журнал. – Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2015. – № 2 (43). – С. 67 – 71.

11. Ареф'єва А.Ю. Культуротворчі чинники формування естрадного мистецтва / Анна Юрїївна Ареф'єва // Художній авангард: пошук нової мистецької парадигми // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (8 – 10 квітня 2015 р.). – Херсон : ХНТУ, 2015. – С. 54 – 56.

12. Ареф'єва А.Ю. Українська культура в контексті глобалізаційних процесів / Анна Юрїївна Ареф'єва // Людина. Культура. Дизайн. Проблеми розвитку дизайну в сучасній українській культурі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 – 26 березня 2014 р. – К. : Університет «Україна», 2015. – С. 211 – 238.

13. Ареф'єва А.Ю. Фестивальні імпрези та виставкова діяльність в незалежній Україні як практики сучасної культури / Анна Юрїївна Ареф'єва // Людина у просторі сучасної культури. Дизайн в контексті культурних практик сучасності (мода, реклама, шоу-бізнес, естрада, туристична діяльність): матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 – 26 березня 2015 р. – Київ : Університет «Україна», 2015. – С. 177 – 199.

14. Ареф'єва А.Ю. Глобалізація культури як предмет філософського аналізу / Анна Юрїївна Ареф'єва // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів та аспірантів факультету філософської освіти і науки 14-18 березня 2016 року. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2016. – С. 220 – 222.

АНОТАЦІЇ

Ареф'єва А.Ю. Українська культура в контексті глобалізаційних процесів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2017.

Дисертаційне дослідження присвячене аналізу сучасних проблем глобалізації культури в контексті визначення специфіки оперного, естрадного та сакрального мистецтва як видовищного сценічного синтезу. Доводиться, що високий ступінь інтеграції інформації, комунікативна насиченість культурних інтеракцій, діалог культур знаходять своє відображення в окремих видах мистецтва, що моделюють пріоритетні образні настанови, флеш-іміджі, а також національні та етнокультурні підґрунття культуротворчості, що обумовлено потребою збереження культурно-історичного потенціалу, екологічними проблемами людства.

Визначено, що інституалізація художньої діяльності стає впливовим фактором глобалізації культури, що зокрема характерно виражається в культурі повсякдення. Фестивальний рух в Україні презентовано як взаємодія професійного, аматорського мистецтва та культури повсякдення, як єдність жанрів публічного сценічного мистецтва.

Художньо-виставкова діяльність в незалежній Україні розглядається як новий етап презентації культурно-історичного потенціалу образотворчого мистецтва. Визначаються принципи специфікації освітнянських технологій та виставково-бібліотечної діяльності в умовах глобалізації культури.

Ключові слова: культура, глобалізація, оперне мистецтво, естрадне мистецтво, сакральне мистецтво, фестиваль, художньо-виставкова діяльність.

Арефьева А.Ю. Украинская культура в контексте глобализационных процессов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.04 – философская антропология, философия культуры. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова, Министерство образования и науки Украины, Киев, 2017.

Диссертационное исследование посвящено анализу современных проблем глобализации культуры в контексте определения специфики оперного, эстрадного и сакрального искусств как зрелищного сценического синтеза.

Процессы трансформации образности искусства в постсоветском пространстве происходят особенно сложно. С одной стороны, театры сохраняют существование при условии увеличения числа гастролей, с другой – они работают прежде всего с ориентацией на потребителя, поэтому репертуар упрощается, чему неминуемо сопутствует понижение его интеллектуального уровня, и театр превращается в некое подобие агитационной бригады. Как ни странно, но возвращение в прошлое – это тот процесс общей инсталляции истории, который переживает не только Украина. Трансформации сценического образа, состоявшиеся на постсоветском пространстве, свидетельствуют о том, что бизнес и традиция, агитпроп и интеллектуализм, универсализм и вокализм – это система категорий, дающая возможность описать оперную сцену в контексте сегодняшних диалогизующих и интенций.

Урбанизованная культура больших городов актуализирует возможность обращаться к фольклорным истокам. Но это устное народное творчество уже новейшего типа, представляющее жизнь большого современного города. Создается сценизм, который, с одной стороны, является рецидивом массовых праздников, а, с другой – возникает сцена, структурированная в рамках эстрадной реальности.

На 1960-е годы приходится бум афроамериканского фольклора, проявлением чего становится всемирное увлечение джазом и другими подобными стилями. Следующим шагом становится рок, представляющий собой сложную институцию, которая, с одной стороны, тяготеет к популярной музыке и массовой культуре, а, с другой – к сценизму, имеющему ярко выраженные философские мотивы и мировоззренческие истоки. Рок быстро разветвляется: глем-рок, хард-рок, рок, связанный с психоделической сценой, тяжелый рок. Это своеобразная конструкция, определяющая вокал как один из ведущих и главных факторов. Вокал и ритм – это две контрпозиции. Ритмика, созданная вокальной группой, и вокал, на эстраде становятся конфликтными дополнениями образа в эстраде, которые почти не изменяются в разных конфигурациях.

Хиппи, панки, соул, афроамериканские мотивы музыки 1960-1970-х годов, творчество рок-группы «Роллинг стоунз» сегодня воспринимаются как классика, создавшая полисценизм европейского мультикультурного образца. Фолк-музыка, этническая музыка в Украине имеют свои глубокие корни. Это и аутентичная музыка Нины Матвиенко, и музыка, выражающая урбанизованное пространство человека-мультиоркестра Энвера Измайлова, и

творчество Русланы Лыжичко, своеобразно совмещающее фолк с роком, а также музыка ряд групп, начиная с «ВВ» и заканчивая «Океаном Эльзы» и другими.

Институализация художественной деятельности становится влиятельным фактором глобализации культуры. Фестивальное движение в Украине изучается как взаимодействие профессионального, любительского искусства и культуры повседневности. Современный фестиваль определенным образом ориентируется на индустрию развлечений, связанную с туризмом, эскалацию той экспрессивной энергии, которая воспроизводится в тех или других местах, где собираются люди. Но важно заметить, что сама зрелищность, массовость культуры фестиваля приобретает своеобразный культивируемый тип. Эта культивация является чрезвычайно острой манифестацией образности, определяет жанр проведения того или другого события. Так, театральные фестивали – это одновременно и своеобразная сложная индустрия, которая связана с тем, что соединяются труппы из разных городов, и зрители знакомятся с полифоническим представлением разных трупп, а иногда одни и те же представления, но в разном исполнении создают своеобразные инновации.

Художественно-виставочная деятельность в независимой Украине рассматривается как новый этап презентации культурно-исторического потенциала изобразительного искусства. Определяются принципы спецификации учебных технологий и виставочно-библиотечной деятельности в условиях глобализации культуры.

Ключевые слова: культура, глобализация, оперное искусство, эстрадное искусство, сакральное искусство, фестиваль, художественно-виставочная деятельность.

Arefieva A.Y. Ukrainian culture in the context of global worldwide processes. – Manuscript.

Dissertation for Obtaining the Candidate of Philosophical Sciences Degree (PhD), specialty 09.00.04. – Philosophical Anthropology, Philosophy of Culture. – National Pedagogical Dragomanov University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2017.

Dissertation research work is devoted to the analysis of modern problems of culture globalization in the context of determination of opera, variety and sacred arts specific as a spectacle sight stage synthesis. It will be that a specification of artistic activity becomes standing the influential factor of globalization of culture. Festival movement in Ukraine is studied as co-operation of professional, amateur art and culture of daily occurrence. It is well proven that high degree of information integration, the communicative saturation of cultural interaction, the dialogue of cultures are found the reflection in the separate types of art, that design priority vivid options, flesh-image, and also national and ethno-cultural intensions of culture creation.

Certainly, instutualization of artistic activity becomes the influential factor of culture's globalization that is expressed in the culture of daily occurrence. The

festival motion in Ukraine is presented as co-operation of professional, amateur art and culture of daily occurrence, the unity of genres of public stage art.

The art-exhibition activity in independent Ukraine is considered as a new stage of presentation of cultural and historical potential of fine art. The principles of educational technologies specification are determined by an exhibition and library to activity terms of globalization of culture.

Key words: culture, globalization, opera, variety art, sacred art, festival, artistic and exhibition activity.

Підписано до друку 24.05.2017 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 167
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова

100317523

